

Spolufinancováno
Evropskou unií

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

Výsledky identifikace dětí a žáků se sociálním znevýhodněním Brno-sever, školní rok 2024/2025

Jana Mair
Únor, 2025

Agentura
pro sociální začleňování

Dokument vznikl v rámci realizace projektu „Desegregace vzdělávání dětí a žáků se sociálním znevýhodněním“.

Sběr dat realizovaly: ZŠ a MŠ zřizované MČ Brno-sever, Veronika Šimková, Michaela Ella Páral, Jana Mair

Na analýze dat se podílely: Jana Mair, Michaela Ella Páral

Kontakt:

Jana Mair, Oddělení výzkumů a evaluace (jana.mair@mmr.gov.cz)

Odbor pro sociální začleňování (Agentura) MMR ČR

www.socialni-zaclenovani.cz

Text neprošel jazykovou korekturou.

Obsah:

Záměr a metody	4
Základní školy	5
Oblasti znevýhodnění	6
Mateřské školy	8
Zdroje:	11

Seznam tabulek

Tabulka 1 Počty žáků se SZ ohrožených SZ na ZŠ zřizovaných MČ Brno-sever.....	5
Tabulka 2 Počty žáků se SZ na ZŠ zřizovaných MČ Brno-sever	6
Tabulka 3 Podíl žáků v jednotlivých kategoriích SZ, u kterých byly v dané oblasti identifikovány bariéry	7
Tabulka 4 Podíl žáků v jednotlivých kategoriích SZ v kombinaci s dalšími SVP.....	8
Tabulka 5 Podíl žáků se SZ nebo SZ ohrožených v kombinaci s OMJ nebo bez dalších SVP8	
Tabulka 24 Počty dětí se SZ v jednotlivých kategoriích v MŠ zřizovaných MČ Brno-sever	9

Seznam grafů

Graf 1 Podíly žáků se SZ v jednotlivých kategoriích na ZŠ zřizovaných MČ Brno-sever.....	6
Graf 2 Podíly dětí se SZ v jednotlivých kategoriích v MŠ zřizovaných MČ Brno-sever.....	10

Seznam zkratk

Agentura, ASZ – Odbor (Agentura) pro sociální začleňování MMR ČR

BT – běžné třídy

ČR – Česká republika

MČ – městská část

MMR – Ministerstvo pro místní rozvoj

MŠ – mateřská škola

OMJ – odlišný mateřský jazyk

PROP – projekt Podpora rovných příležitostí

PŠ – praktická škola

SPCH – specifické poruchy chování

SPU – specifické poruchy učení

ST – speciální třídy

SVL – sociálně vyloučená lokalita

SVP – speciální vzdělávací potřeby

SZ – sociální znevýhodnění

ZP – zdravotní postižení

ZŠ – základní škola

ZZ – zdravotní znevýhodnění

Záměr a metody

Zpráva shrnuje výsledky identifikace dětí a žáků se sociálním znevýhodněním (SZ) ve školách zřizovaných městskou částí Brno-sever. Mapování proběhlo ve spolupráci MČ Brno-sever a Agentury pro sociální začleňování v rámci projektu *Desegregace vzdělávání dětí a žáků se sociálním znevýhodněním*. V souladu s přístupem založeným na poznatcích realizátorů projektu usilují o zavedení pravidelného sběru dat o dětech a žácích se sociálním znevýhodněním na základě jednotné metodiky. Tato zpráva doplňuje Analytický podklad (Mair, 2025) zpracovaný v rámci projektu a oba dokumenty mají sloužit aktérům angažovaným v procesu sociálního začleňování v Brně-sever.

Identifikace se uskutečnila s využitím metodiky Národního pedagogického institutu (NPI) *Identifikace žáků se sociálním znevýhodněním v základní škole* (Němec, 2023). Metodika byla představena na setkání 13. 11. 2024. Data na všech školách byla sesbírána do konce ledna 2025. Některé školy již tuto identifikaci a sběr pravidelně každý rok provádí v rámci realizace projektu *Podpora rovných příležitostí*¹ (PROP) ve spolupráci s NPI.

Při identifikaci hodnotí učitel a poradenský pracovník žáka v sedmi oblastech (Němec, 2023):

- A. *Žák nemá přiměřenou podporu vzdělávání v domácím prostředí.*
- B. *Žák nemá v dostatečné míře osvojený vyučovací jazyk.*
- C. *U žáka se objevuje náročné chování vznikající z ne-zdravotních důvodů.*
- D. *Žák má malou motivaci k učení a nízkou účast ve vzdělávání v důsledku specifík v domácím zázemí.*
- E. *Žák má problémy v soustředění na výuku v důsledku nedostatečného naplnění jeho psychických potřeb.*
- F. *U žáka se objevují bariéry ve vzdělávání v důsledku nedostatečného naplnění jeho fyzických nebo materiálních potřeb.*
- G. *Zákonný zástupce žáka nespolupracuje se školou.*

V každé této oblasti je žák hodnocen na čtyřstupňové škále čísla 0, 1, 2 nebo 4, přičemž 0 znamená žádné dopady a 4 zásadní dopady. „Stupně 2 a 4 jsou záměrně odlišeny s odstupem (je vynechána trojka) proto, aby se odlišila závažnost stupně 4, který poukazuje na skutečně zásadní problémy a bariéry ve vzdělávání žáka“ (Němec, 2023).

Na základě celkového skóre lze jsou pak děti/žáci rozdělení do čtyř kategorií:

- 0 – žák bez sociálního znevýhodnění,
- I – žák ohrožený sociálním znevýhodněním,
- II – žák se sociálním znevýhodněním a významnou potřebou podpory,
- III – žák se sociálním znevýhodněním a zásadní potřebou podpory.

¹ [Podpora rovných příležitostí - NPI - Národní pedagogický institut](#)

Základní školy

Na základě mapování žáků se sociálním znevýhodněním bylo na základních školách zřizovaných MČ Brno-sever identifikováno celkem **792 žáků, kteří jsou buď sociálně znevýhodnění nebo sociálním znevýhodněním ohroženi** (tj. téměř čtvrtina všech žáků těchto škol) přičemž žáků ohrožených sociálním znevýhodněním bylo identifikováno 322, žáků se sociálním znevýhodněním a významnou potřebou podpory 240 a žáků se sociálním znevýhodněním a zásadní potřebou podpory 229. **Sociálně znevýhodněných žáků (ať už s významnou nebo zásadní potřebou podpory) bylo na školách zřizovaných MČ Brno sever identifikováno celkem 469**, což představuje zhruba 14 % žáků. Z tohoto počtu identifikovaných žáků vyplývá, že při rovnoměrném rozložení mezi jednotlivými školami a třídami by vycházeli přibližně tři žáci se sociálním znevýhodněním (ať s významnou nebo zásadní potřebou podpory) a dva žáci ohrožení sociálním znevýhodněním na třídu.

Podíváme-li se ale na rozmístění těchto žáků v jednotlivých školách, výsledky potvrzují předpoklad z analytického podkladu založený na datech MŠMT a terénním šetření (Mair, 2025), že dochází ke kumulaci těchto žáků na dvou školách, a to ZŠ a MŠ Merhautova (téměř 80 % žáků se sociálním znevýhodněním nebo sociálním znevýhodněním ohrožených) a ZŠ a MŠ J. A. Komenského (62 % těchto žáků). Z ostatních škol se 14% průměru nejvíce přiblížila ZŠ Janouškova, která v kategorii II a III identifikovala 10 % žáků. Přehled za všechny školy viz tabulka 1 a 2 a graf 1.

Současně se potvrdil i předpoklad, že údaje o žácích identifikovaných ve výkonových výkazech jako žáci se SVP z důvodu odlišného kulturního prostředí a jiných životních podmínek jsou podhodnocené (k 30. 9. 2024 tyto školy vykazovaly celkem 163 žáků) a jsou dokonce nižší než počty žáků identifikovaných podle metodiky v kategorii III (229 žáků). Toto mapování tedy umožnilo tyto žáky s potřebou podpory z důvodu sociálního znevýhodnění identifikovat a klíčové bude jim nyní poskytnout náležitou podporu.

Tabulka 1 Počty žáků se SZ ohrožených SZ na ZŠ zřizovaných MČ Brno-sever

škola	pracoviště	žáci	I	II	III	Podíl (I, II a III)
ZŠ a MŠ Merhautova	Vranovská 182/17	233	40	86	73	85,4 %
	Merhautova 932/37	319	125	58	55	74,6 %
ZŠ a MŠ J. A. Komenského	náměstí Republiky 1536/10	250	74	42	40	62,4 %
Masarykova ZŠ a MŠ	Zemědělská 173/29	292	15	7	15	12,7 %
	Jugoslávská 682/126	229	10	1	10	9,2 %
ZŠ a MŠ Blažkova	Blažkova 21/9	624	44	13	10	10,7 %
ZŠ Janouškova	Janouškova 577/2	500	3	29	21	10,6 %
ZŠ a MŠ Milénova	Milénova 808/14	689	12	4	5	3,0 %
ZŠ Zeiberlichova	Zeiberlichova 72/49	136	0	0	0	0,0 %
Celkem		3272	323	240	229	24,2 %

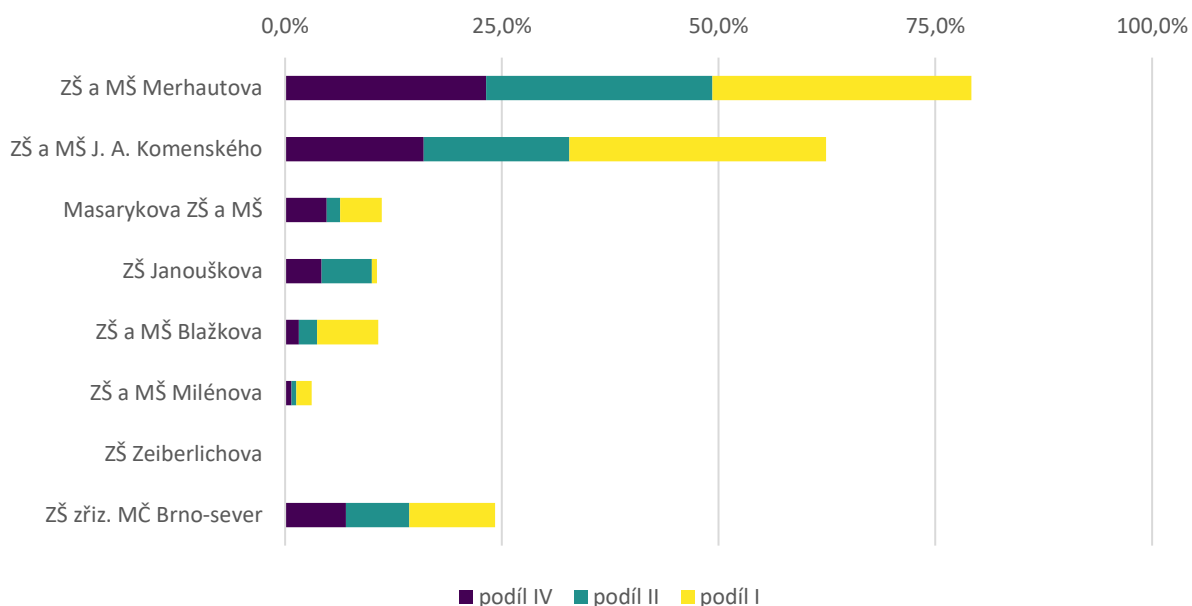
Zdroj: ASZ, školní rok 2024/2025

Tabulka 2 Počty žáků se SZ na ZŠ zřizovaných MČ Brno-sever

škola	pracoviště	žáci	II	III	II+III	Podíl (II + III)
ZŠ a MŠ Merhautova	Vranovská 182/17	233	86	73	159	68 %
	Merhautova 932/37	319	58	55	113	35 %
ZŠ a MŠ J. A. Komenského	náměstí Republiky 1536/10	250	42	40	82	33 %
Masarykova ZŠ a MŠ	Zemědělská 173/29	292	7	15	22	8 %
	Jugoslávská 682/126	229	1	10	11	5 %
ZŠ a MŠ Blažkova	Blažkova 21/9	624	13	10	23	4 %
ZŠ Janouškova	Janouškova 577/2	500	29	21	50	10 %
ZŠ a MŠ Milénova	Milénova 808/14	689	4	5	9	1 %
ZŠ Zeiberlichova	Zeiberlichova 72/49	136	0	0	0	0 %
Celkem		3272	240	229	469	

Zdroj: ASZ, školní rok 2024/2025

Graf 1 Podíly žáků se SZ v jednotlivých kategoriích na ZŠ zřizovaných MČ Brno-sever

Zdroj: ASZ, 2024/2025

Oblasti znevýhodnění

Získaná data umožňují podrobnější popis identifikované skupiny 792 žáků sociálně znevýhodněných nebo sociálním znevýhodněním ohrožených, např. vzhledem k jednotlivým oblastem² znevýhodnění a potenciálním bariérám ve vzdělávání žáka. Nejvyšší míra dopadů byla celkově identifikována mezi těmito žáky **v oblasti A** (tzn. žák nemá přiměřenou podporu vzdělávání v domácím prostředí), v této oblasti se s překážkami potýkalo 72 % žáků se SZ

² Jednotlivé oblasti jsou popsány v kapitole Záměr a metody, detailněji viz Metodika identifikace dětí a žáků se sociálním znevýhodněním (Němec, 2023).

nebo SZ ohrožených, tj. 567 žáků. Druhou nejčastější oblastí znevýhodnění byla **oblast B** (tj. žák nemá v dostatečné míře osvojený vyučovací jazyk).

), která byla uvedena v některé závažnosti u 502 žáků, tj. 63 % žáků se SZ nebo SZ ohrožených. Jako třetí nejfrekventovanější byla označena **oblast D** (žák má malou motivaci k učení a nízkou účast ve vzdělávání), a to v případě celkem 463 žáků, tj. 59 %. Následuje oblast E, C, F a G (více viz tabulka 3). **Oblasti jsou důležité pro nastavení vhodné formy podpory.**

Tabulka 3 Podíl žáků v jednotlivých kategoriích SZ, u kterých byly v dané oblasti identifikovány bariéry

	A	B	C	D	E	F	G
I	48 %	52 %	28 %	37 %	31 %	13 %	10 %
II	95 %	66 %	69 %	79 %	70 %	53 %	39 %
III	80 %	77 %	64 %	67 %	66 %	48 %	52 %
celkem	72 %	63 %	51 %	59 %	53 %	35 %	31 %

Zdroj: ZŠ zřizované MČ Brno-sever, zpracováno ASZ, 2025

Pozn. V kategorii I bylo identifikováno 322 žáků, v kategorii II 240 žáků a v kategorii III 229 žáků. Oblasti dle metodiky identifikace dětí a žáků se SZ (Němec, 2023): A - žák nemá přiměřenou podporu vzdělávání v domácím prostředí, B - žák nemá v dostatečné míře osvojený vyučovací jazyk, C - u žáka se objevuje náročné chování vznikající z ne-zdravotních důvodů, D - žák má malou motivaci k učení a nízkou účast ve vzdělávání v důsledku specifík v domácím zázemí, E - žák má problémy v soustředění na výuku v důsledku nedostatečného naplnění jeho psychologických potřeb, F - u žáka se objevují bariéry ve vzdělávání v důsledku nedostatečného naplnění jeho fyzických nebo materiálních potřeb, G - zákonný zástupce žáka nespolupracuje se školou.

Školy během identifikace také sledují, jaké další SVP jsou u těchto žáků diagnostikovány, konkrétně jestli se jedná o žáky s odlišným mateřským jazykem (OMJ), specifickými poruchami učení (SPU), specifickými poruchami chování (SPCH), vadou řeči, s mentálním postižením, nebo jiným zdravotním postižením (ZP) nebo zdravotním znevýhodněním (ZZ). Z celkového počtu 792 žáků se SZ nebo SZ ohrožených **nebyly u přibližně 42 % z nich diagnostikovány SVP v žádné zde zmíněné oblasti** (přičemž např. na ZŠ Janouškova takovýchto žáků bylo identifikováno téměř 60 %, naopak na Masarykově ZŠ a MŠ jen necelých 20 %, více viz tabulka 5). Více než polovina žáků identifikovaných jako sociálně znevýhodnění nebo sociálním znevýhodněním ohrožení se tedy potýká i s dalšími SVP. **Ve třetině případů se jednalo o žáky s OMJ** (mezi jednotlivými školami jsou ale i zde rozdíly, jak naznačuje tabulka 5, kdy největší podíl této kombinace znevýhodnění identifikovala ZŠ J. A. Komenského, a to téměř v 60 % případů a nejnižší naopak ZŠ a MŠ Merhautova, a to ve 24 % případů), ve více než **20 % šlo o žáky se SPU**, celkový přehled přináší tabulka 4.

Tabulka 4 Podíl žáků v jednotlivých kategoriích SZ v kombinaci s dalšími SVP

	I	II	III	celkem
Žáci s OMJ	34 %	26 %	44 %	34 %
Žáci s SPU	18 %	22 %	25 %	21 %
Žáci s SPCH	5 %	3 %	8 %	5 %
Žáci s vadou řeči	6 %	6 %	3 %	5 %
Žáci s mentálním postižením	0 %	2 %	1 %	1 %
Žáci s jiným ZP nebo ZZ	5 %	6 %	5 %	5 %
Žáci bez dalších SVP	44 %	50 %	31 %	42 %

Zdroj: ZŠ zřizované MČ Brno-sever, zpracováno ASZ, 2025

Pozn. V kategorii I bylo identifikováno 322 žáků, v kategorii II 240 žáků a v kategorii III 229 žáků

Tabulka 5 Podíl žáků se SZ nebo SZ ohrožených v kombinaci s OMJ nebo bez dalších SVP

	podíl žáků s OMJ	podíl žáků bez dalších SVP
ZŠ a MŠ Merhautova	24 %	47 %
ZŠ a MŠ JAK	59 %	30 %
Masarykova ZŠ a MŠ	45 %	19 %
ZŠ Janouškova	32 %	58 %
ZŠ a MŠ Blažkova	30 %	46 %
ZŠ a MŠ Milénova	48 %	24 %

Zdroj: ZŠ zřizované MČ Brno-sever, zpracováno ASZ, 2025

Mateřské školy

Na základě mapování dětí se sociálním znevýhodněním bylo v mateřských školách zřizovaných MČ Brno-sever identifikováno celkem 152 dětí, které jsou buď sociálně znevýhodněné nebo sociálním znevýhodněním ohrožené (tj. zhruba desetina dětí těchto škol) přičemž dětí ohrožených sociálním znevýhodněním bylo identifikováno 69, dětí se sociálním znevýhodněním a významnou potřebou podpory 30 a dětí se sociálním znevýhodněním a zásadní potřebou podpory 53.

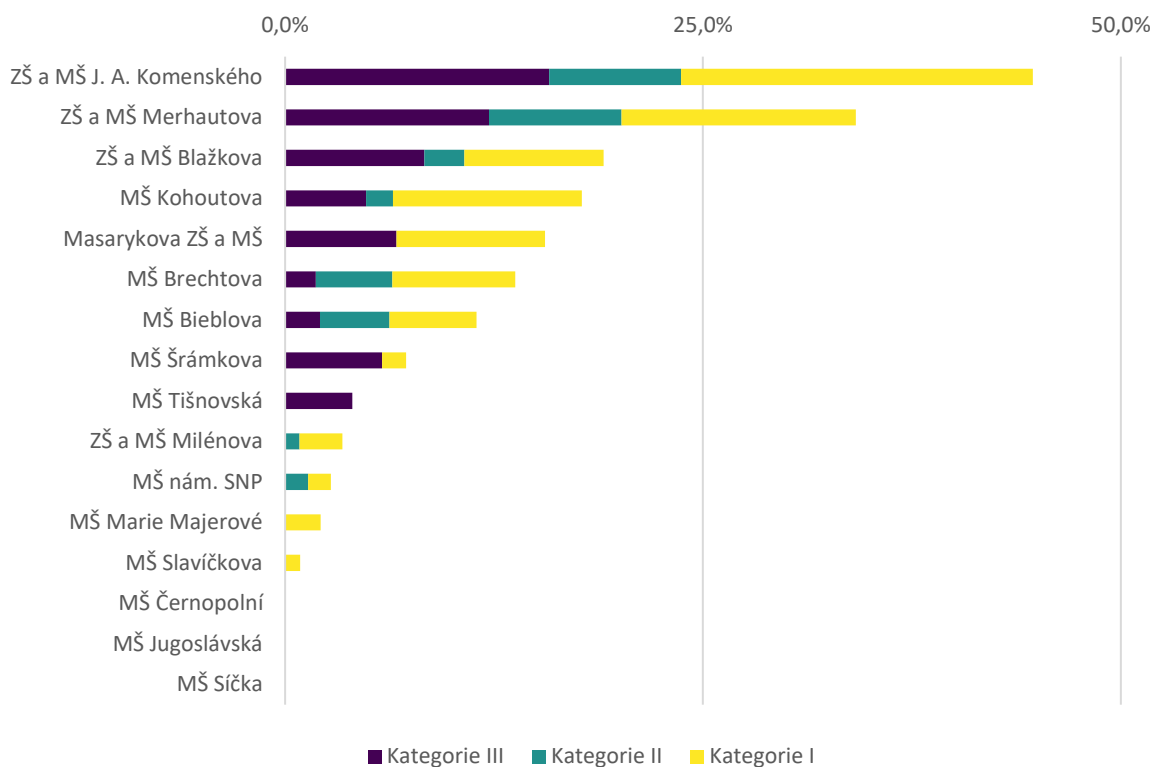
Podíváme-li se na rozmístění těchto žáků v jednotlivých školách, i v mateřských školách dochází k větší koncentraci těchto dětí na několika školách, konkrétně se jedná o MŠ, které patří k ZŠ a MŠ J. A. Komenského (přibližně 45 % dětí) a ZŠ a MŠ Merhautova (34 % dětí). Mezi dalšími např. ZŠ a MŠ Blažkova (19 %), MŠ Kohoutova (necelých 18 %) a dále viz tabulka 7 a graf 2. Také v případě mateřských škol platí, že díky této metodice bylo na většině škol identifikováno více dětí (neplatí pro ZŠ a MŠ J. A. Komenského), které potřebují podporu z důvodu sociálního znevýhodnění, než školy vykazovaly ve výkazech MŠMT a data o dětech se SVP z důvodu odlišného kulturního prostředí a jiných životních podmínek. Včasná identifikace a následná podpora těchto dětí je pro jejich vzdělávací dráhu klíčová.

Tabulka 6 Počty dětí se SZ v jednotlivých kategoriích v MŠ zřizovaných MČ Brno-sever

škola	pracoviště	Děti	I	II	III	Podíl (I, II a III)
ZŠ a MŠ J. A. Komenského	Cacovická 264/6	38	8	3	6	44,7 %
ZŠ a MŠ Merhautova	Merhautova 932/37	48	7	8	9	50,0 %
	Vranovská 182/17	48	14	0	2	33,3 %
	Sýpka 796/26a	68	2	5	9	23,5 %
ZŠ a MŠ Blažkova	Nejedlého 261/13	84	7	2	7	19,0 %
MŠ Kohoutova	Kohoutova 1513/6	62	7	1	3	17,7 %
Masarykova ZŠ a MŠ	Zemědělská 173/29	45	4	0	3	15,6 %
MŠ Brechtova	Brechtova 815/6	109	8	5	2	13,8 %
MŠ Bieblova	Bieblova 161/16	96	5	4	2	11,5 %
MŠ Šrámkova	Šrámkova 14	69	1	0	4	7,2 %
MŠ Tišnovská	Tišnovská 1791/169	149	0	0	6	4,0 %
ZŠ a MŠ Milénova	Loosova 816/11	117	3	1	0	3,4 %
MŠ nám. SNP	náměstí SNP 1987/25a	73	1	1	0	2,7 %
MŠ Marie Majerové	Marie Majerové 792/14	47	1	0	0	2,1 %
MŠ Slavičková	Slavičková 53/1	112	1	0	0	0,9 %
MŠ Jugoslávská	Jugoslávská 627/70	50	0	0	0	0,0 %
MŠ Černopolní	Černopolní 788/3a	67	0	0	0	0,0 %
MŠ Síčka	Síčka 376/1a	121	0	0	0	0,0 %
Celkem		1403	69	30	53	10,8 %

Zdroj: ASZ

Graf 2 Podíly dětí se SZ v jednotlivých kategoriích v MŠ zřizovaných MČ Brno-sever

Zdroj: ASZ, školní rok 2024/2025

Zdroje:

Němec, Z. (2023). *Identifikace žáků se sociálním znevýhodněním v základní škole*. Národní pedagogický institut České republiky. [NEMEC-Zbynek-Identifikace-zaku-se-SZ web.pdf](#)

Mair, J. (2025). *Analytický podklad: Brno-sever*. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Odbor pro sociální začleňování (Agentura).